

Η δικτατορία των πρότζεκτ: Σκέψεις για τον χωρικό σχεδιασμό και το επάγγελμα του αρχιτέκτονα στην ύστερη μνημονιακή εποχή.

Η παρούσα ανακοίνωση επιδιώκει μια συμβολή στη διερεύνηση των μετασχηματισμών στην παραγωγή του χώρου και την άσκηση του αρχιτεκτονικού επαγγέλματος. Οι αλλαγές στο θεσμικό πλαίσιο που διέπει το σχεδιασμό του χώρου αποτελούν βασική πλευρά των μνημονιακών πολιτικών. Η βασική κριτική που έχει ασκηθεί σε αυτές είναι η «στροφή» του χωρικού σχεδιασμού από την επιδίωξη της μείωσης των χωροκοινωνικών ανισοτήτων και την προστασία του περιβάλλοντος στην εξυπηρέτηση των μεγάλων ιδιωτικών συμφερόντων. Χωρίς να επαναλάβει μια ενδελεχή αναφορά στις συντελούμενες αλλαγές, η ανακοίνωση αυτή καταγράφει πλευρές της πραγματικότητας που έχει διαμορφωθεί σήμερα τόσο στο χωρικό σχεδιασμό όσο και στις σπουδές και το επάγγελμα του αρχιτέκτονα.

Η «δικτατορία των πρότζεκτ» περιγράφει τις αλλαγές σε τρεις αλληλένδετους τομείς:

Α. Στον χωρικό σχεδιασμό. Πρόκειται για την ουσιαστική διάλυση του στόχου για έναν ολοκληρωμένο, κοινωνικά και περιβαλλοντικά δίκαιο σχεδιασμό του χώρου σε διάφορες κλίμακες (από το σύνολο της χώρας μέχρι τη γειτονιά) και την ηγεμονία κατακερματισμένων και πολυδιαφημισμένων μεμονωμένων πρότζεκτ, προερχόμενων είτε από ιδιωτική πρωτοβουλία είτε από ευρωπαϊκά προγράμματα.

Β. Στις σπουδές και την έρευνα για την πόλη και το χώρο. Πρόκειται για την υποβάθμιση και συρρίκνωση της βασικής έρευνας και διδασκαλίας στην αρχιτεκτονική και την πολεοδομία στα δημόσια πανεπιστήμια και την εξάρτηση από τη δυνατότητα εξεύρεσης χρηματοδοτήσεων για συγκεκριμένα πρότζεκτ (και πάλι, είτε από ευρωπαϊκά προγράμματα είτε από ιδιωτικά ιδρύματα).

Γ. Στην άσκηση του αρχιτεκτονικού επαγγέλματος. Πρόκειται για την επέκταση της ελαστικοποίησης της εργασίας από τη μισθωτή εργασία (κυριάρχησε του ελεύθερου επαγγέλματος εδώ και πάνω από μια δεκαετία) στο «προτζεκταριάτο». Ένα νέο μαζικό στρώμα μορφωμένης νέας γενιάς που κινείται στο μεταίχμιο μεταξύ εργασίας και ανεργίας συμμετέχοντας (από διάφορες θέσεις) στην υλοποίηση διάφορων πρότζεκτ.

Η λέξη πρότζεκτ δεν αποτελεί πια μόνο έναν εκσυγχρονισμό και μεταφορά στην ελληνική γλώσσα λέξεων όπως το πρόγραμμα ή το έργο. Αποτελεί την αποτύπωση μιας νέας εποχής, κατά την οποία ο χώρος παράγεται πρόχειρα, κατακερματισμένα και με μοναδικό γνώμονα το πρόσκαιρο ιδιωτικό κέρδος ή την ενίσχυση πολιτικών εξουσιών.

ΘΑΝΟΣ ΑΝΔΡΙΤΣΟΣ Αρχιτέκτων Μηχανικός Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, ΜΔΕ Πολεοδομίας- Χωροταξίας ΕΜΠ, ΥΔ Οικονομικής Γεωγραφίας, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο.